

Panelový Šmoulov je název článku **Pavla Švece**, ve kterém reflektuje problematiku barevných fasád českých panelových sídlišť.

Krajina za dálničními svodidly rychle ubíhá, až se před řidičem otevře panorama města. Masa panelového sídliště působí jaksi nepatřičně. Co se dříve slévalo do jednolitě šedé hmoty, dnes připomíná spíše výlet do prapodivného přelácaného Šmoulova. Co Čechy vede k tomu, že si na dům nechají namalovat třeba kýčovitý západ slunce s poletujícími racky? Jako by se paneláky posledních dvacet let snažily schovat za nějakou karnevalovou maskou. Panelové domy v celé zemi se za posledních dvacet let změnilý zásadně. A odhlédneme nyní od různých přestaveb či nástaveb, které měly zcela potlačit jejich podstatu. Věnujme se výhradně barevných fasádám, jež nahradily dosavadní tuctovou šed'. Je správné přebít nudu křiklavou povrchností? Nespadli jsme jen do opačného extrému? Dnešní podoba sídlišť vypovídá o naší společnosti více, než si myslíme. A je tedy trochu s podivem, že se o ní hlasitěji nemluví. Vždyť v celém Česku je skoro milion a čtvrt bytů v panelových domech. Například v Karviné žije přes devadesát procent obyvatel v paneláku. V jiných českých městech je to podobné a jen v Praze se to týká téměř půl milionu lidí.

Co má se sebou dělat někdo, kdo není přitažlivý a chce to změnit

Mnozí se ptají, zdali jsme to s těmi barvami a vzory na panelových sídlištích nepřehnali. Odpověď odborníků je jednoznačná: Přehnali. „Kolegové ze zahraničí si naše sídliště fotí jako Disneyland,“ říká student architektury v Praze Jiří Sýkora. Teprve s masovou panelovou výstavbou v 70. a 80. letech minulého století ztratila sídliště lidské měřítko. Obyvatelé v nich ztráceli prostorovou orientaci, ztráceli ale i klasické sociální vazby a začali se cítit neosobně. Není tedy divu, že po roce 1989, kdy poprvé měli možnost s tím něco dělat, sáhli po jakémkoliv nápadu, byť z dnešního pohledu směšném.

Proto se v zemi objevily neuvěřitelně bizarní fasády, na kterých byla třeba namalovaná sedlová střecha s arkýři.

„Lidé z nějakého důvodu chtějí bojovat s podstatou domu samého. Nechtějí bydlet v šedivém paneláku,“ zamýšlí se architekt Jakub Fišer.

Nynější podoba sídlišť je reakcí právě na neobsazenost sídlišť z typizovaných dojmů, v nichž jste dříve ani nepoznali, v jaké části města, či dokonce v jaké části země zrovna jste. Dnes to díky bizarně barevným fasádám poznáte bezpečně. Jenže...

„Jakékoliv formální zdobení panelových domů je směšné a špatné, protože jde proti jejich podstatě. Jsou to prosté funkcionální objekty s pevným řádem a svébytnou, jakkoliv to zní překvapivě, architektonickou kvalitou,“ tvrdí architekt Jan Jehlík, podle něho by barevnost měla respektovat duch panelových domů. „To znamená tlumenou světelnou barevnost ve spektru bílá a šedá, výjimečně písková. V každém případě je fatální omyl natírat paneláky teplými výraznými barvami, případně je opatřovat cizorodými ozdobami,“ doplňuje Jehlík.

Pro celá sídliště podle něho platí, že jejich opravdu hodnotným obrazem může být návrat ke kořenům: bílošedé hranoly rostoucí ze zeleně krajiny.

Neboli Jehlík přichází s poněkud provokativním názorem, že pokud jde čistě o estetickou stránku věci, pak jistá šedá neutralita domům dříve celkem slušela. A divoké barvy je nepolidšťují, nýbrž pouze zesměšňují.

Když to ošklivka přezene s make-upem

Podobně hovoří i historik architektury Zdeněk Lukeš: „Podstatné je, aby grafiku panelákových fasád řešil špičkový výtvarník, jako je to třeba v Berlíně. Měla by projít odbornou oponenturou. Je třeba se vyhybat ostrým barevným tónům. Často se to přehání. Oproti dřívě nudné všudypřítomné šedi nastal druhý extrém: agresivní barvy.“

Výtvarník, grafik či architekt by zakázku polidštění paneláku neměl brát jako samoúčelnou exhibici vlastního já. Jinak totiž konkrétní dům zcela určitě za-

stíní všechny ostatní, což je také špatně. Sídliště zejména ze 70. a 80. let trpí množstvím neduhů, jako je chybějící městská struktura či nekvalita prostoru mezi jednotlivými domy. Křiklavé barvy je však mnohdy ještě více zdůrazňují. Nekoncepční barevnost je pak v důsledcích stejně anonymní jako původní šed'.

„Co má ale se sebou dělat někdo, kdo není přitažlivý a chce to změnit? Líčení je levnější než plastická operace,“ podotýká architekt Rostislav Říha.

A bonmot v podobném duchu přidává také architekt Jakub Cígl: „Je to stejné, jako když to ošklivka přezene s make-upem. Když je v jádru něco nudné, tak to povrch nezachrání.“

Méně svobody, více vkusu?

Může to tak být

Existuje však v liberální společnosti, kdy domy prostřednictvím družstev vlastní svobodní lidé, vůbec možnost, jak živelně přebarvování paneláků regulovat nebo přesněji – kultivovat?

O grafické podobě fasády dnes víceméně rozhodují stavební úřady, které schvalují návrhy dodané vlastníky. Některá města alespoň určují odstíny, jež mohou být použity v jednotlivých lokalitách, řekněme zónách. Někde jsou to převažující tóny zelené, jinde jsou domy do okrova či do růžova a podobně.

Ovšem ani to nemá podle architekta Jakuba Fišera moc smysl, když se definuje jen spektrum použitelných barev. „Protože pak je jeden dům třeba zelený celý, druhý zelenookrový a třetí šedivý se zelenými prvky. Někdy to jako celek funguje, ale mnohdy vzniká naprosto bizarní věc.“

„Myslím, že by regulace barevnosti nic dobrého nepřinesla. Někjaký architekt druhé nebo třetí kategorie by po dohodě s úředníky určil barvu, hlavně aby nikoho neurazil,“ zamýšlí se architekt Jiří Hejda a pokračuje: „Současné barvy domů aspoň občas pobaví a vlastně vždy vypovídají o svých majitelích. Velmi často jde bohužel o „samodomo“ návrhy. A v podstatě to zapadá do sociální struktury sídlišť. Normální by bylo, aby k opravě domu řešící i barevnost byl přizván architekt. Jenže český člověk ví všechno nejlíp sám a ještě ušetří.“

Grafickou podobu fasád většinou navrhuje stavební firma, jež má často zpracovaný typový projekt s určitým rozvržením barev, které jen obměňuje. Konečný vzhled pak vybírá družstvo – tedy velký počet nepoučených (či nepoučitelných) vlastníků domů.

Je otázka, zdali něco, co ovlivní okolní prostředí na desítky let dopředu, svěřit laickému domovnímu výboru, nebo to mají dělat odborníci, kteří však budou podmínky diktovat zvnějšku. Na to jsme po desítkách let, kdy někdo rozhodoval bez nás, velmi hákliví.

Jednoznačná odpověď asi neexistuje. Nicméně určitá míra regulace ze strany měst a obcí by asi byla na místě. „Města by se měla více angažovat. Mají mít o budoucí podobě sídlišť vizi a lidi trpělivě přesvědčovat, že je správná. Optimální by bylo nastavit v průměrné míře základní pravidla, ale zároveň mít odvahu tato pravidla porušit, když do situace někdo vstoupí s něčím skutečně zajímavým, přínosným a zásadním. Města zastoupená kvalifikovanými lidmi mají umět výjimečné návrhy rozpoznat,“ tvrdí Fišer.

Úřad by tedy určil poměrně přesnou estetickou podobu, do které vlastníky svým způsobem natlačí. Zprvu tím, že je přesvědčí o „své pravdě“, a zadruhé tím, že jim pomůže například dotací či projektovou podporou. Stálo by za úvahu nastavit určitou metodiku, jak paneláky opravovat a jak najít ideální řešení i v barevném provedení. O to už se koneckonců architekti již dříve pokoušeli. Například významný architekt Ladislav Lábus se hned po roce 1990 začal budovností panelových domů zabývat.

Podle něj by mělo barevné řešení zohledňovat velikost a typ domu, stejně jako jeho polohu a význam v místě. Svou ideu demonstroval třeba na pražském sídlišti Bohnice, kde jsou domy až 350 metrů dlouhé. Vytvořil tedy návrh, který alespoň graficky přiznává klasický rastr spár mezi panely, tedy samou podstatu panelové skládačky, a zároveň pomocí barevných odstínů rozbil monotónní hmotu obrovského bloku.

Dobrym příkladem je podle Jakuba Fišera také přestavba paneláku na pražském Žižkově, kterou platila místní radnice. I když je na první pohled znát, že městská kasa měla k dispozici o dost víc peněz nežli běžné družstvo vlastníků.

Koneckonců člověk nemusí být osvětleným estétou, aby necítil, kde se to podařilo. Většinou jde o ty nejméně nápadné domy široko daleko držící se tlumených barev, jak o tom hovořil třeba urbanista Jehlík.

Proč podvědomě volíme kýč

Jak to, že lidé mají spíše sklon k teatrálnímu patosu, chcete-li kýči (křiklavé barvy), než k umírněnému projevu? V první řadě je asi nutné hledat příčiny v časech, kdy si Češi o svobodném projevu jednotlivce mohli nechat jen zdát. Jako by uniformní šed' paneláků byla odrazem doby, kdy lidská invence byla systematicky ubíjena snahou o „rovnost“. Tu nyní nahrazuje individuální svoboda, která vyžaduje, aby se lidé postarali sami o sebe. A tak vznikají divoká prostředí bez vkusu.

Kultura bydlení se v mnoha vyspělých zemích vyučuje už na základní škole. U nás jakákoliv osvěta zcela chybí. A televizní pořady o bydlení jsou spíše krokem úplně mimo.

Ano, spontánnost je v něčem dobrá. Dělá město městem. Ale panelová sídliště vznikala naráz – a to je jejich podoba. Pokoušet se v betonové masce o nějakou umělou pestrost a různorodost je schizofrenní.

[MF Dnes, 20. listopadu 2012]

Beton, sklo a duch je název recenze historika umění, profesora **Jindřicha Vybírala**, vedoucího Katedry dějin umění a estetiky VŠUP v Praze, ve které představuje knihu nizozemského architekta **Hanse Ibelingse** věnovanou moderní architektuře. Článek uveřejnily Lidové noviny.

Milovníkům moderní architektury skýtají knihkupecké pulty zdánlivě nekonečné možnosti. Většina publikací ale láká hlavně na barevné fotografie, texty jsou spíš plytké nebo založené na dávno překonaných myšlenkových konstruktech. Na inovativní přístupy narazíme jen zřídka.

Pokusy o napsání dějin moderní architektury začaly ještě dříve, než Le Corbusier navrhl slavnou vilu Savoye a Mies van der Rohe oslnil výstavním pavilonem v Barceloně. Aktéry těchto snah však byli samotní architekti

a jejich texty měly spíš podobu manifestů či polemik nežli kvality vyznačující historický diskurz. Roku 1936 vydal knihu o pionýrech moderního hnutí Nikolaus Pevsner a pět let nato zveřejnil bestseller na podobné téma další historik umění Sigfrid Giedion. Avšak i jejich spisy nezakrytě plnily propagandistické cíle: dokazovaly historickou legitimitu funkcionalistické avantgardy, vyzdvihovaly její revoluční úlohu a rozhodující postavení v dějinách. Ať již moderní hnutí vyzdvihovaly jako jedinou správnou formu nového a aktuálního, nebo naopak nadčasového a věčně platného, abstraktní bílá kostka v nich figurovala coby absolutní ideál a v hegelovském smyslu završení vývoje. Příznačné přitom bylo, že oba autory zajímala hlavně estetická stránka těchto objektů a že úkol architekta konstruovat solidní stavbu nebo naplnit účelný půdorys nechávali úplně stranou.

Přiměřenost takových interpretací zpochybnili historikové architektury už před půl stoletím a Pevsnerovy a Giedionovy práce jsou od té doby kritizovány jako chytré manipulace s fakty, které umožní dojít k předem stanoveným závěrům. Panuje široká shoda, že moderna měla více podob a vnitřních kontradikcí, než si přáli promotéři avantgardy. Jejich mytologie tak nejen falšují příběh moderní architektury a marginalizují výkony, které nezapadají do zvoleného schématu, ale podle Reynera Banhama také zakrývají fakt, že moderní hnutí zůstalo utopií a nezaplnilo deklarované přísliby – nevytvořilo prostředí pro ideální společnost svobodných individuí.

Svět paralelních příběhů

K zásadní revizi historiografie architektury přispěl zejména postmoderní relativismus. Dějiny chápané do té doby jako jediné velké vyprávění ztratily svou někdejší univerzalitu a koherenci. Už nejsou řetězcem příčin a nutných následků, dle jejichž logiky se architektura musí vyvíjet jistým způsobem a jistým směrem. Je stále zřejmější, že moderní hnutí zahrnovalo různé a často vzájemně neslučitelné vývojové linie, probíhající nikoliv po sobě, nýbrž paralelně vedle sebe. Proto například Kenneth Frampton své Kritické dějiny již komponoval jako množinu příběhů-

hů. Ale právě tato kniha dobře dokládá setrvačnost reduktivního modernistického pojetí: její klíčové koncepty tvoří avantgarda, revoluce, inovace a pokrok. Má však historiografie moderní architektury nějaké jiné možnosti?

Odpověď na tuto otázku se snaží nalézt kniha nizozemského kritika a historika architektury Hanse Ibelingse *European Architecture since 1890* (vydalo nakladatelství SUN, Amsterdam 2011). Autor, známý jako zakladatel a dlouholetý editor architektonického časopisu A10, nemá ambice pěstovat empirickou a pozitivistickou vědu, která by nabízela „objektivní“ vědění a vysvětlení všech minulých událostí. Dobře si naopak uvědomuje, do jaké míry je historické psaní podmíněno kulturním kontextem naší vlastní doby a jak i výběr a pořádkání „faktů“ jsou poznamenány intelektuálními zájmy současnosti. Ibelings za určující impulzy novější historiografie považuje dvě vzájemně se překrývající perspektivy. Dějinnou situaci po pádu železné opony a postmoderní kritiku modernismu. Z této pozice se snaží dokázat, že „Evropa zahrnuje více než jen západní Evropu a architektura víc než jen modernismus“.

Kniha je tak sympatickým pokusem přispět k vyváženějšímu obrazu Evropy v dějinách architektury 20. století. Jestliže starší syntetické práce nepokrytě předpokládaly kulturní hegemonii Západu, Ibelings nabízí alternativní pohled a ukazuje, že pozoruhodná architektura vznikla v Evropě i mimo etablovaná centra, hlavně v její střední a východní části. Autor je především znalcem architektonické produkce v zemích bývalé Jugoslávie, kde navrhování a projekční praxe ani v poválečném období neprobíhaly v izolaci od dění na Západě. Svůj zájem však přenáší i na architekturu jiných zemí sovětského bloku, včetně české a slovenské.

Genius loci, genius temporis

Tvůrci české rané moderny Jan Kotěra, Josef Gočár, Josef Chochol nebo Pavel Janák tak v bohatě ilustrovaných přehledových kapitolách Ibelingsovy knihy zaujímají čestné místo vedle Antonia Gaudího či Otto Wagnera, zatímco mezi kanonickými díly meziválečného období se hrdě vyjímají výtvoři Jaromíra Krejčara, Jaroslava Fragnera či Oldřicha Tyla s Josefem Fuchsem

a dalších. V pasážích o poválečné architektuře nechybí pražské Federální shromáždění, Nová scéna Národního divadla, pražský obchodní dům Máj, televizní věž na Žižkově a samozřejmě ani vysílač na Ještědu. Nejnovější českou architekturu v knize zastupuje holešovické centrum DOX Ivana Kroupy. Už pro snahu začlenit tato díla do mezinárodního kontextu si kniha zaslouží pozornost našeho publika.

Českého čtenáře asi málo překvapí autorovo konstatování, že i v době studené války existovaly v architektuře obou zneprátelených táborů paralely a podobnosti, které překonávaly ideologické bariéry. Ibelingse však korelace a skryté podobnosti přitahují principiálně. Své komparace zamýšlí jako frontální útok na metodologický zlozvyk pěstovat historii v národních kategoriích a odkazuje přitom na současnou *histoire croisée*, zkoumající přeshraniční vazby.

Zaměřuje se na srovnatelné formy a analogické ideje, které se objevují v týž moment v různých kontextech – jako jsou například překvapivé podobnosti díla Gaudího a maďarského architekta Ödöna Lechnera. Dříve byly takové časové shody obvykle vysvětlovány jako produkt obtížně popsatelného „ducha doby“. Současná uměnověda se otázkám místa a času trochu vyhýbá nebo je velkoryse přenechává nově se formulující geografii umění. Přesto ani ona nemůže ignorovat fakt, že vědění a názory, zájmy a vkus, jež překračují specifické lokální podmínky, jsou často sdíleny v různých částech kontinentu.

Z postmoderní perspektivy Ibelings narušuje ustálené výklady o architektuře 20. století tak, že vrací do historických vyprávění autory odmítající rozchod s tradicí, v nichž modernistická historiografie spatřovala představitele umělecké reakce. Ibelings správně konstatuje, že tradicionalisté nenabízeli jen echo minulosti, nýbrž pokoušeli se vytvořit něco nového a současného. Jejich výzvy k uchování a oživení ustálených forem či požadavky nadčasového architektonického výrazu představovaly legitimní odpověď na zrychlující se proces změn a s ním spojenou fragmentaci a dezintegraci moderní zkušenosti. Spíše než jako vzájemné protiklady doporučuje nizozemský autor vnímat tradicionalismus a funkcionalismus jako dvě místa v kontinuu, které zahrnuje

také expresionismus, art deco, monumentální klasicismus či regionalismus. Meziváleční architekti podle něj většinou nebyli fanatičtí hlasatelé vyhraněných postojů, jak je zjednodušeně líčili kanoničtí historikové, a jejich tvůrčí dráha často ukazuje rozmanitost přístupů a kolísání mezi různými styly. Ani mnozí funkcionalisté nezastávali za všech okolností představu že forma je automatickým výsledkem řešení daného problému. Funkci chápali širěji než jen jako pragmatický, utilitární účel a architektuře přiznávali rovněž emoční hodnoty.

Kniha *European Architecture since 1890* představuje sympatický pokus otevřít dějiny „menším mistrům“ a vedle avantgard akceptovat i umírněnější snahy o vyjádření ducha nové doby. Avšak možná ještě podnětější je druhá linie vyprávění, která reviduje čistě estetický pohled na moderní architekturu.

Giedion a Pevsner ještě výkony moderních architektů mohli vnímat hlavně jako vizuální objekty s klíčovými rysy čistě morfologické povahy. Už jejich pokračovatel Leonardo Benevolo však dokázal, že zatímco v minulosti byla architektura jedním z umění, ve 20. století se umění stalo pouze jednou z proměnných této disciplíny. Ibelings se ovšem neomezuje na přesnější formulování vztahu konstrukce, funkce a estetických činitelů, jak se o to v minulosti pokoušeli například Bruno Zevi nebo Peter Collins. Podstatnou dimenzi evropské architektury 20. století představuje podle něj její sociální úloha.

Velké, postavte to velké!

Ve čtyřech tematických kapitolách, které v jeho knize předcházejí chronologickým přehledům, se pokouší o příčný pohled a zkoumá, jak architektura a urbanismus dávaly tvar a dynamiku moderním společnostem. Zabývá se souvislostmi navrhování a procesů industrializace a urbanizace, institucemi moderní architektury a proměnami projekční práce, vztahem architektury a veřejnosti, procesy šíření myšlenek, jakož i konkrétními podobami propojení architektury a politické moci. Také tento způsob kladení otázek má v historiografii architektury dlouhý rodokmen, jehož extrémní podobou byla vulgárně marxistická představa o závislosti kulturní nadstavby na sféře sociálně-eko-

nomických vztahů. Podle schémat této provenience tradiční přístupy vyjadřovaly představy hierarchického společenského řádu, zatímco avantgarda byla nutně spojena s levicovým politickým uvažováním. Monumentální architektura by tak byla typická pro autoritativní státy, kdežto programy sociální výstavby by vyznačovaly demokratické společnosti. Víme však dobře, že jazyk klasicistní tradice používaly ke své reprezentaci totalitní režimy v Německu, Sovětském svazu nebo Itálii stejně jako liberální politické systémy meziválečné Francie, Británie nebo Spojených států. Podobně programy sociální výstavby uskutečňovaly stalinské Rusko a salazarovské Portugalsko. Ibelings z této perspektivy přináší řadu dalších dokladů kompilovaného a nejednoznačného vztahu architektonických forem a politiky, včetně pozoruhodných ukázek vyjadřování národní identity prostředky moderní architektury.

Najdi pět rozdílů...

Takovýto komplexní pohled na moderní architekturu s řadou zajímavých dílčích postřehů a bez tendenčních trivializací, kterými historiografie této disciplíny chronicky trpěla, se nizozemskému autorovi podařilo rozvinout na poměrně malé ploše, zahrnující jen málo přes 200 tiskových stran, do nichž je navíc vtěsnáno více než 700 drobných ilustrací. Při tomto omezení se Ibelings nevyhnul jistě povrchnosti a úsečnosti. Této slabiny svých výkladů si je sám vědom, když svou knihu charakterizuje nikoliv jako „dějiny“, ale pouze coby „ideu transnacionální historie evropské architektury“. Stejně tak čtenáři neunikne, že autor není badatel se zázemím dlouholetých výzkumů, nýbrž spíše publicista, jehož závěry jsou do značné míry závislé na sekundární literatuře.

V tom ohledu v recenzované knize lépe obstojí výklady o současné architektuře než například o produkci z přelomu století, kde sotva najdeme nějaká objevná tvrzení. Ponecháme-li stranou zkratky plynoucí z orientace na široké publikum, lze však přemýšlet i o mezích a úskalích předvedeného interpretačního přístupu. Ibelings při hledání paralel, křížových spojení a uplatnění jednoznačně upřednostňuje identity před rozdíly. Ale shledání podobností může být pouze prvním krokem skutečné

komparativní analýzy, po němž by mělo následovat zkoumání odlišností. Jejich postižení teprve interpretacím poskytne náležitou plastičnost. Jestliže ukážeme, jak rozmanité a protikladné vývojové linie a události koexistovaly vedle sebe, nemůžeme pak jejich vazby vidět jako nehybné, nýbrž jako dynamické.

A demarkační čáry takových linií si pak stěží představíme bez ohledu na průběh pozičních bojů. Zde se proti Ibelingsovi obrací nejen jeho metody pátrání po analogiích, ale také vědomá redukce materiálu na uskutečněné stavby – a tudíž pomíjení nerealizovaných projektů a literárních manifestů. V kontextu současné historiografie architektury, která své výklady možná až příliš jednostranně staví na výpovědích umělců a zřídka kdy vyvozuje významy ze samotných forem, by tento přístup mohl budit jisté sympatie. Nad nimi však přece jen převládá pocit roztrpčení z jednostrannosti a zjednodušení. A tudíž i zklamání z pouze částečně naplněného očekávání.

[Lidové noviny, 12. ledna 2013]

Článek k prosincovému úmrtí brazilského architekta **Oscara Niemeyera** otiskly Hospodářské noviny. Autorkou nekrologu je Mgr. **Vendula Hnídková**, Ph.D. z Ústavu dějin umění Akademie věd ČR.

Foto © ČTK/AP

Když se řekne brazilská architektura, vyplyne mnohým téměř jako synonymum jméno Oscar Niemeyer. Tento pozoruhodný tvůrce, který svými smělymi vizemi obohatil světovou architekturu 20. století, zemřel ve středu 5. prosince ve věku nedožitých 105 let. Brazílie si od třicátých let 20. století budovala svou identitu moderního státu pomocí forem progresivní architektury. A dá se říci, že úspěšně, protože fenomén brazilské architektury za sebou zanechává významnou stopu dodnes. U jejího zrodu stál právě i Niemeyer.

Oscar Ribeiro de Almeida Niemeyer se narodil 15. prosince 1907 v Riu de Janeiro a v tomto městě také v letech 1930–1934 vystudoval Školu výtvarných umění. V letech 1936–1943 byl členem týmu architektů, kteří pod vedením výrazné osobnosti brazilské architektury Lúcia Costy projektovali budovu ministerstva školství v Riu de Janeiro. Z pozice odborného konzultanta jim přitom pomáhal Le Corbusier a jeho odkaz měl zásadní dopad na další vývoj brazilské architektonické scény. Formální jazyk Le Corbusiera však získával v Brazílii od samého začátku plastičtější, bujnější a smyslovější podobu, kterou v poválečném období rozvíjel mistrovským způsobem právě Oscar Niemeyer.

Už v roce 1939 představil Niemeyer svou tvorbu mezinárodnímu publiku na Světové výstavě v New Yorku. Tehdy sklídl brazilský pavilon postavený podle návrhu L. Costy, O. Niemeyera a P. L. Wienera mimořádné ohlasy. Architekti zde opět vycházeli z principů Le Corbusierovy architektury, když uplatnili konstrukční metodu domu na pilotech, která umožňuje volné tvarování vnitřního prostoru. Zároveň pavilon upoutal svou až sochařsky působící siluetou, což byl prvek, který měl v Niemeyerově díle nadále vyzařovat.

Hlavní architekt města Brasília

Do New Yorku se Niemeyer vrátil v roli architekta znovu po 2. světové válce, když spolupracoval na budově Spojených národů. Ale v roce 1950 uvedl, že jeho touhou je vytvářet taková díla, „která by odrážela nejen komfort a zjemňlost, ale také pozitivní spolupráci architekta s celou společností.“ Takto formulované tvůrčí ambice Oscara Niemeyera se ve správný čas protunuly s očekáváním prezidenta Brazílie Juscelina Kubitscheka. Tento muž, jehož předkové pocházeli z jihočeské obce Domanín u Třeboně, zastával prezidentský úřad na přelomu 50. a 60. let, kdy se budovalo hlavní město Brasília. Během vlády prezidenta Kubitscheka se Oscar Niemeyer stal v roce 1957 hlavním městským architektem Brasília. Urbanistickou koncepci navrhl jeho kolega Lúcio Costa, zatímco Niemeyer vtiskl městu jeho nezaměnitelný architektonický výraz. Inspirací jim byl opět Le Corbusier, konkrétně jeho řeše-

ni indického města Chándigarhu. Costa v Brasílii použil podobný systém pravoúhlé uliční sítě, který svou pravidelnou strukturou ostře kontrastoval s nespoutanou džunglí za hranicí města.

Niemeyer se mezitím identifikoval s monumentalizujícím pojetím Le Corbusierova mocenského centra v Chándigarhu. V dominantní poloze odtržené od obytných městských čtvrtí vybudoval ikonické stavby sekretariátu, Senátu, Sněmovny reprezentantů a ministerských budov. Světskou složku zde vyvažoval křehký objekt katedrály. Brazílské oslnivé slunce posiluje estetické vyznění výrazných linií a až sochařských forem, které stavbám propůjčují jejich jedinečný výraz. Ale ani fotografie nedokážou zakrýt exkluzivitu a jistou izolovanost těchto budov od života běžných obyvatel. Brasílii tak dostala do vinku základní rozpor, rozdělení na reprezentační centrum a chudinské favelas.

Niemeyer však nebyl kritizován pouze pro monumentalizující koncepci Brasílie. Přesvědčením byl komunista a přátelil se s kubánským vůdcem Fidelem Castrem. Rozpaky budil svým ideologickým pozadím také jeho projekt sídla komunistické strany v Paříži z let 1968–1975. Navzdory veškeré kritice ale nepřestává dodnes uchvacovat Niemeyerův virtuózní rukopis a jeho nespoutaná kreativita.

Nejvyšší možné ocenění

V roce 1988 obdržel Oscar Niemeyer prestižní Pritzkerovu cenu, nejvyšší ocenění udělované za architektonickou tvorbu, o kterém se mluví jako o „Nobelově ceně pro architektury“. Mezinárodní porota tehdy vyzdvihla Niemeyerovu schopnost postihnout uměleckými prostředky charakter jeho rodné země a tuto podstatu vyjádřit v architektuře. V Niemeyerových stavbách se tak snoubí barvy, světlo a atmosféra Brazílie.

[Hospodářské noviny, 7.–9. prosince 2012]

Budova, která svými hranami připomíná krystal – a také se tak jmenuje – se nachází v docích Royal Victoria Docks v Londýně a patří k jedné z nejzelenějších staveb světa. O této energeticky úsporné stavbě informuje článek s názvem **Budova – loď se skví v londýnských docích.**

Své Centrum pro udržitelný rozvoj měst umístila společnost Siemens do Londýna, města nabitého architektonickými skvosty historickými i supermoderními. A tak pro ně postavila pozoruhodné dílo.

Budovu o rozloze 6 300 čtverečních metrů ve tvaru krystalu a pojmenovanou Crystal navrhla mezinárodní architektonická kancelář Wilkinson Eyre Architects. Objekt je přístupný návštěvníkům a nachází se v něm největší světová výstava věnovaná trvale udržitelnému rozvoji městských aglomerací. Výstava je interaktivní a na ploše 2 000 čtverečních metrů představuje možnou budoucnost městské dopravy, technologie pro stavbu ekologických budov, systémy pro šetrné hospodaření s energiemi a vodou a podobně.

V budově je také konferenční centrum s 270 místy.

O polovinu méně energie

Sama budova Crystal jde příkladem. Spotřebuje o polovinu méně energie než srovnatelné kancelářské komplexy. Energie potřebná na vytápění, chlazení a ohřev vody pochází z obnovitelných zdrojů. Část spotřebovávané elektřiny dodávají fotovoltaické panely umístěné na střeše.

Každá místnost je vybavena senzory, jež rozpoznají počet lidí a automaticky podle něj nastavují intenzitu vytápění a ventilace.

Vodu pro topný systém i pro kuchyně ohřívají solární kolektory a geotermální čerpadla. Potrubím většinou proudí upravená dešťová voda, která se shromažďuje v podzemní nádrži. Sbírá se i voda odpadní, jež se čistí a znovu využívá, například na splachování či zavlažování zeleně.

Maximální využití denního světla

Skleněná fasáda budovy má podobu černého krystalu, jehož rozličné plochy jsou vůči sobě nasměrovány tak, aby se do budovy dostalo maximální množství denního světla a současně byl omezen jeho přístup do těch částí interiéru, kde je nežádoucí.

Foto © Wilkinson Eyre Architects

Když vnější světlo nestačí, zaskočí osvětlovací technologie značky Osram a přesně přidají potřebné množství světla umělého.

Díky použitým technologiím je Crystal, postavený v historických docích Royal Victoria Docks ve čtvrti Newham, jednou z energeticky nejefektivnějších staveb světa. I použitý materiál byl vybrán tak, aby byl z velké části recyklovatelný.

[MF Dnes, 23. listopadu 2012]

O aktivitách České komory architektů za rok 2012 informuje tisková zpráva Komory pod názvem **Vypsáno bylo nejvíce architektonických soutěží v historii.**

Nejvíce vypsanych architektonických soutěží v historii České republiky, úzká spolupráce s Ministerstvem pro místní rozvoj, práce na přípravě legislativních předpisů, podpora vzniku kvalitní architektury a zlepšení komunikace Komory dovnitř i navenek, to jsou hlavní body, kterých se České komory architektů v roce 2012 podařilo dosáhnout, a na které se zaměří i v příštím roce.

Rok 2012 byl pro českou architekturu průlomový: v jeho průběhu bylo vyhlášeno celkem 30 architektonických soutěží a 4 soutěžní přehlídky, jejichž pravidla a podmínky byly v souladu se Soutěžním řádem České komory architektů, tudíž jim byla ČKA udělena tzv. regulérnost. Jedná se o nejvyšší počet vypsanych architektonických soutěží od vzniku samostatné České republiky a také za dvacet let existence Komory. Tento fakt Česká komora architektů velmi vítá a věří, že nastavený trend bude v dalších letech pokračovat. Pokud se tak stane, může to být uka-

zatelem rozhodnutí investorů vybírat zpracovatele projektů především podle kvality a transparentněji než dosud, a také příčinou vyššího počtu kvalitních staveb v České republice.

V roce 2012 došlo v České komoře architektů k výměně předsedů. Novým předsedou ČKA byl zvolen Josef Panna. Pod jeho vedením se Česká komora architektů zaměřila na dvě témata: na zlepšení služeb pro své členy a na propagaci oblasti architektury a upevnění jejího místa v zorném poli veřejnosti. V současné době se proto dokončuje výběr grafického řešení nové vizuální identity Komory, na které naváže vytvoření nových webových stránek, které budou důležitým architektonickým portálem. Posílit Komoru při naplňování nejen těchto dvou cílů, ale také rozvíjet a realizovat vytvořenou strategii komunikace ČKA, má také nově zřízená pozice manažera komunikace.

ČKA se také společně s oborovými kolegy zasazuje o propagaci termínu bezpečná cena, což je taková cena projektu, která je schopná přinést kvalitní stavbu. „*Za jeden z vážných profesních problémů současnosti považuji výběrová řízení probíhající dle zákona o veřejných zakázkách, respektive fakt, že zpracovatelé se vybírají pouze na základě nejnižší ceny, tedy nikoli ceny a kvality. Cílem výběrového řízení na projekt stavby či urbanistický plán má být nalezení kvalitního, optimálního návrhu řešení za odpovídající cenu. Cílem by nemělo být získání levného projektu za cenu, která se často pohybuje mezi 10 a 30 procent adekvátní částky. Podstatnou část nákladů na stavbu tvoří její realizace a provoz, zatímco projekt stavby stojí jen zlomek všech investičních nákladů, takže případná úspora za projekt není pro zadavatele ve výsledku velká. Pokud však za velmi nízkou cenu investor získá nedostatečný projekt, hrozí realizace nekvalitní stavby a logicky prodražení výstavby i následného provozu,*“ uvádí předseda České komory architektů Josef Panna.

Pro vznik kvalitních staveb a budování vlnidného prostředí pro život je za-

potřebí vytvářet konkrétní podmínky: od legislativních přes etické až po fyzické. Česká komora architektů se zasazuje právě o vytváření zázemí pro architekturu a budování její silnější pozice, neboť kvalita prostředí je otázkou zásadní pro lidský život a také věci veřejnou; měla by tudíž být také prioritou. V legislativní oblasti byla v roce 2012 přijata rozsáhlá novela stavebního zákona, na které se ČKA podílela. ČKA také úzce spolupracovala s Ministerstvem pro místní rozvoj na přípravě prováděcí vyhlášky zákona o veřejných zakázkách, která je nyní v připomínkovém řízení. V oblasti památkové péče se zástupci Komory aktivně účastnili prací na přípravě nového zákona o památkové péči i novelizace toho stávajícího. Pozornost věnovala Komora rovněž tématu udržitelného rozvoje a připomínkovala návrh vyhlášky k zákonu o hospodaření energií.

Příštích pár let bude důležitých pro řadu obcí a dalších územněsprávních celků, které mají povinnost mít do roku 2020 územní plán. V roce 2012 proto Komora vytvořila metodiku k výběru zhotovitele územního plánu, kterou chce zadavatelům pomoci zorientovat se v tématu a jeho úskalích. V příštím roce bude ČKA společně s Ministerstvem pro místní rozvoj ČR a Svazem měst a obcí ČR v informování o tomto tématu pokračovat.

V oblasti soutěží se Česká komora architektů často vyjadřuje k jednotlivým kauzám. Mnohem raději však předcházíme problémům už při zadávání projektové dokumentace, Česká komora architektů proto jedná s vypisovateli soutěží a snaží se najít cestu, jak vyřešit jejich problémy a přitom dodržet všechny náležitosti týkající se zákona o veřejných zakázkách i Soutěžního řádu ČKA, který je jeho naplněním v oblasti soutěže o návrh. Tyto konzultace v oblasti soutěží poskytuje ČKA bezplatně.

Komora se snaží pomoci zadavatelům zakázek a zároveň podporovat vstup kvalitní architektury do menších projektů, pracuje proto na vzoru soutěže pro zakázky malého rozsahu dle záko-

na o zadávání veřejných zakázek. Jeho dokončení a distribuce jsou připravovány na jaro 2013.

Aktivita ČKA zaměřené na zlepšování prostředí však směřují také dovnitř architektonické obce. Jelikož oblast zadávání veřejných zakázek je poměrně komplikovaná, Komora pravidelně pořádá školení pro zájemce z řad autorizovaných architektů, díky kterým budou dobře připraveni na svou účast v porotě architektonické soutěže, tedy přesněji soutěže o návrh podle zákona o zadávání veřejných zakázek. Aktuálně je proškolen 346 našich členů. Komora letos také poprvé vyškolila 45 organizátorů soutěží. Uskutečnilo se rovněž šest seminářů k novele stavebního zákona.

Byla uspořádána též série akcí určených odborné i laické veřejnosti: uskutečnil se 13. ročník Přehledky diplomových prací, jehož vítěz Adam Wlazel, absolvent Akademie výtvarných umění v Praze, získal stáž v londýnském ateliéru architektky Evy Jiřičné, uskutečnila se akce Architekti na jednom dvorku a zahájen byl cyklus diskusních setkání OTTA (Otevřený think tank architektů). V rámci Mezinárodního dne architektury proběhl druhý ročník akce Architekti na jedné lodi spojený s tiskovým setkáním na téma architektonických soutěží, kterého se osobně účastnili 1. náměstek primátora hlavního města Prahy Tomáš Hudeček a vedoucí oddělení právního rámce veřejných zakázek Ministerstva pro místní rozvoj Vlastimil Fiedler.

V roce 2012 byli také oceněni dva významní členové České komory architektů – architekt Viktor Rudiš získal stříbrnou pamětní medaili Senátu, architekt Emil Příkryl dostal Cenu Ministerstva kultury ČR za architekturu. Do Barcelony putovaly naše nominace na prestižní mezinárodní cenu realizací Mies van der Rohe Award 2013. Poctu ČKA za rok 2012 získal architekt David Kopecký (in memoriam).

[Tisková zpráva ČKA, 28. prosince 2012]

-tb-

Evropská komise ocenila úsilí, které české orgány vyvinuly k znovuoobnovení plateb do operačních programů

Zástupci Evropské komise se sešli s českými orgány zodpovědnými za realizaci operačních programů, aby na pravidelném výročním jednání diskutovali a zhodnotili právě končící rok. Setkání organizované Ministerstvem pro místní rozvoj – Národním orgánem pro koordinaci (MMR-NOK) se tentokrát konalo v Praze. Letošní rok byl v oblasti kohezní politiky v Česku ve znamení realizace Akčního plánu, který se zaměřil na zlepšení systému řízení a kontroly strukturálních fondů v ČR. Evropská komise na výročním jednání ocenila úsilí, které české orgány vyvinuly k odblokování operačních programů a obnovení plateb plynoucích z rozpočtu EU do rozpočtu ČR.

Na programu jednání bylo jak celkové shrnutí finančního stavu čerpání strukturálních fondů a Fondu soudržnosti, tak i pokrok v plnění cílů Národního strategického referenčního rámce, evaluace, zlepšení auditu a kontrol a úpravy operačních programů. Diskutovalo se i téma konkrétních projektů zaměřených na problematiku romské menšiny, podporovaných z evropských fondů, či opatření na zavádění širší škály finančních nástrojů kohezní politiky, jako jsou např. zvýhodněné úvěry.

„Letošní rok pro Českou republiku nebyl v oblasti politiky soudržnosti jednoduchý. Připravili jsme úpravy systému a následně provedli sérii kroků ke zlepšení čerpání, které byly součástí tzv. Akčního plánu. I díky tomu se nám v létě letošního roku po intenzivních jednáních s Evropskou komisí podařilo odblokovat pozastavené proplácení prostředků na projekty spolufinancované z fondů EU. V praxi to znamená, že Česká republika nepřišla o šanci získat pro letošní rok přibližně sto miliard z evropského rozpočtu. Přesto tím úsilí nekončí a programy nyní musejí pokračovat v intenzivním řešení problémových oblastí. Naším cílem je teď při-

pravit se na období 2014–20 tak, aby ČR využívala prostředky na smysluplné projekty a měla jednodušší administrativu. V této přípravě musíme kontinuálně pokračovat při nadcházejícím vyjednávání s EK,“ uvedl 1. náměstek ministra pro místní rozvoj Daniel Braun.

Součástí výročního setkání se zástupci Evropské komise byly také prezentace pokroku v jednotlivých operačních programech přednesené zástupci řídicích orgánů. Ministerstvo pro místní rozvoj jako koordinační orgán stav realizace operačních programů průběžně monitoruje. Kromě toho programy také pravidelně hodnotí a na základě výsledků hodnocení předkládá vládě materiály, kterými informuje o rizicích v programech a navrhuje adekvátní opatření.

U operačních programů, které čelí problémům s čerpáním, aplikuje MMR-NOK tzv. zesílené řízení rizik, v rámci kterého jsou problémy daných operačních programů podrobně řešeny, jsou navrhována a poté i vyhodnocována opatření. MMR se rovněž zapojuje v případech řešení nápravných opatření v případě auditních nálezů. Koordinuje jednotlivé kroky tak, aby orgány ČR vždy včas zaslaly odpověď Evropské komisi.

Kromě zastřešující funkce národního koordinátora čerpání a gestora pro řídicí orgány v případě operačních programů čelících problémům zajišťuje MMR-NOK i podporu pro příjemce. A to mimo jiné veřejnou a bezplatnou sérii seminářů „Jak na fondy“ určenou všem, kteří v současnosti realizují své projekty.

Přípravy na období budoucí, které začne v roce 2014, probíhají již dva roky. Klíčový materiál z pera MMR-NOK definující základní principy nadcházejícího programového období i novou strukturu operačních programů schválila vláda ČR 28. listopadu 2012. Úspěch čerpání závisí také na zájmu a znalostech budoucích žadatelů. MMR bude koordinovat aktivity pro přípravu budoucích projektů.

[Tisková zpráva MMR z 11. 12. 2012. Dostupné z WWW: <<http://www.mmr.cz/cs/Ministerstvo/Ministerstvo/Pro-media/Tiskove-zpravy/2012/Evropska-komise-ocenila-usili,-ktere-ceske-organy>>]

KONZULTAČNÍ DNY K BYTOVÉ PROBLEMATICE V ROCE 2013

Ministerstvo pro místní rozvoj na základě dosavadních zkušeností nadále pořádá bezplatné konzultační dny zaměřené na metodicko-poradenskou činnost, a to zejména pro obce jako vlastníky bytového fondu, městské a krajské úřady, další organizace a orgány i občany. Konzultační dny se průřezově týkají problematiky bydlení, správy a provozu bytového fondu, včetně nájmu bytů a nebytových prostor, vlastnictví bytů a souvisejících právních otázek.

Časový plán konzultačních dnů k problematice bydlení na rok 2013, termíny:

- 5. březen 2013
- 4. červen 2013
- 3. září 2013
- 5. listopad 2013

Témata, na která budou v úvodní části konzultační dny zaměřeny, budou operativně reagovat na plnění opatření ze schválených záměrů vlády v bytové politice a na připravované právní úpravy v oblasti bydlení.

Další část konzultačních dnů bude věnována odpovědím na dotazy a výměně zkušeností vlastníků a správců bytového fondu, ať již jsou to obce, bytové podniky, příspěvkové organizace, realitní kanceláře nebo jiné obstaravatelské firmy.

[Tisková zpráva MMR z 8. 1. 2013. Dostupné z WWW: <<http://www.mmr.cz/cs/Stavebni-rad-a-bytova-politika/Bytova-politika/Informace-Udalosti/Konzultacni-dny-k-bytove-problematice-v-roce-2012>>]

Základní obrysy budoucího programového období 2014–2020 jsou schváleny

Vláda ČR schválila 28. listopadu 2012 materiál předložený Ministerstvem pro místní rozvoj, který představuje základní stavební kámen pro příští programové období 2014–2020. Jde o Podklad pro přípravu Dohody o partnerství pro programové období – Vymezení programů a další postup při přípravě České republiky pro efektivní čerpání fondů Společného strategického rámce („Podklad pro přípravu Dohody“).

Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR) vypracovalo obsáhlý „Podklad pro přípravu Dohody“, který vychází z návrhu nařízení EU, evropských strategií, regionálních a národních strategických dokumentů a zohledňuje zkušenosti z minulých programových období.

„Na základě praxe z období 2004–2006 a 2007–2013 jsme pro budoucí programové období 2014–2020 definovali čtyři základní principy,“ uvedl ministr pro místní rozvoj Kamil Jankovský. „Princip strategického zaměření a propojování, princip podpory fungujícího trhu, princip podpory kvalitních projektů a princip snadnější přípravy a realizace projektů, které mají zajistit účinné a efektivní využívání všech fondů EU.“

Pro přípravu Dohody o partnerství a bližší specifikaci zaměření budoucích operačních programů (OP) vypracovalo MMR tematické okruhy, které poslouží jako převodník mezi národními rozvojovými prioritami a zaměřením jednotlivých OP. Tematické okruhy byly pod gesci nezávislých expertů projednány se zástupci resortů, krajů, měst a obcí a dalšími relevantními partnery. Závěry těchto debat byly shrnuty na kulatých stolech, které v uplynulých týdnech proběhly. Schválený „Podklad pro přípravu Dohody“ je tak výsledkem společné snahy MMR, partnerů, uznávaných ekonomických expertů a orgánů samosprávy.

„Schválení tohoto materiálu je klíčové pro cílenější a efektivnější čerpání podpory z EU v příštím programovém období 2014–2020. Účelně vynaložené prostředky tak zlepší kvalitu života občanů a také přispějí ke zvýšení konkurenceschopnosti ČR“, říká ministr Kamil Jankovský.

Dohoda bude obsahovat následující návrh vymezení OP pro Evropský fond regionálního rozvoje, Fond soudržnosti a Evropský sociální fond, to jest pro jednotlivé fondy EU.

V rámci cíle „Investice pro růst a zaměstnanost“:

- Operační program „Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost“ řízený Ministerstvem průmyslu a obchodu;

- Operační program „Výzkum, vývoj a vzdělávání“ řízený Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy;
- Operační program „Zaměstnanost“ řízený Ministerstvem práce a sociálních věcí;
- Operační program „Doprava“ řízený Ministerstvem dopravy;
- Operační program „Životní prostředí“ řízený Ministerstvem životního prostředí;
- „Integrovaný regionální operační program“ řízený Ministerstvem pro místní rozvoj;
- Operační program „Praha – pól růstu ČR“ řízený Magistrátem hlavního města Prahy;
- Operační program „Technická pomoc“ řízený Ministerstvem pro místní rozvoj.

V rámci cíle „Evropská územní spolupráce“:

- Operační program přeshraniční spolupráce mezi Českou republikou a Polskou republikou řízený Ministerstvem pro místní rozvoj
- Operační program přeshraniční spolupráce mezi Slovenskou republikou a Českou republikou koordinovaný na území České republiky Ministerstvem pro místní rozvoj;
- Operační program přeshraniční spolupráce mezi Rakouskou republikou a Českou republikou koordinovaný na území České republiky Ministerstvem pro místní rozvoj;
- Operační program přeshraniční spolupráce mezi Svobodným státem Bavorsko a Českou republikou koordinovaný na území České republiky Ministerstvem pro místní rozvoj;
- Operační program přeshraniční spolupráce mezi Svobodným státem Sasko a Českou republikou koordinovaný na území České republiky Ministerstvem pro místní rozvoj;
- Operační program nadnárodní spolupráce „Central Europe“ koordinovaný na území České republiky Ministerstvem pro místní rozvoj;
- Operační programy meziregionální spolupráce koordinované na území České republiky Ministerstvem pro místní rozvoj.

Pro intervence Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova pak Program rozvoje venkova 2014–2020

a pro Evropský námořní a rybářský fond Program Rybářství 2014–2020. Oba programy budou v gesci Ministerstva zemědělství.

Schválený materiál neobsahuje prioritní osy programů ani samotné návrhy jejich struktury. Programy budou rozpracovány řídicími orgány v souladu s příslušnými nařízeními EU a metodickými dokumenty MMR.

[Tisková zpráva MMR z 28. 11. 2012. Dostupné z WWW: <<http://www.mmr.cz/cs/Ministerstvo/Ministerstvo/Pro-media/Tiskove-zpravy/2012/MMR-Zakladni-obrysy-budouciho-programoveho-2014-20>>]

V prvním ročníku studentské soutěže o evropských fondech „Navrhni projekt“ zvítězil systém sdílení jízdních kol pro Mladou Boleslav

Soutěž „Navrhni projekt“, kterou pro studenty středních škol uspořádalo Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, už zná své vítěze. Mezi celkem 32 přihlášenými projekty z humanitních, ekonomických i technických středních škol z celé ČR zvolila odborná porota jako nejlepší projekt Řešení dopravní situace ve městě – systém sdílení jízdních kol pro Mladou Boleslav.

Podzimní soutěž „Navrhni projekt“ měla za cíl zábavnou formou seznámit mladé lidi s problematikou fondů EU a kohezní politiky. Pětičlenné soutěžní týmy si samy zvolily téma a navrhly, jak by se evropské finance daly využít k podpoře regionu, kde žijí nebo studují. Ačkoli přihlášené projekty mohly mít jednodušší formu než opravdové projektové žádosti spolufinancované z evropských fondů, celková kritéria, jakými jsou účelnost, udržitelnost a realistický finanční rámec, musela být dodržena.

Autoři vítězného projektu **Řešení dopravní situace ve městě** navrhli systém sdílení jízdních kol pro Mladou Boleslav, kde navštěvují gymnázium Dr. Josefa Pekaře. Přizeň poroty si získali video-průzkumem veřejného mínění, pečlivě sestaveným rozpočtem i originálním záměrem. „Realizace takového projektu by představovala první celoplošný systém pronájmu jízdních kol v ČR v rámci jednoho města, jaký mají v současnosti evropská velkoměsta Vídeň nebo Berlín,“ ocenil

vítězný projekt při slavnostním vyhlášení první náměstek ministra po místní rozvoj Daniel Braun, který návrh označil za mimořádně vydařený.

Na druhém místě se umístil tým studentek Obchodní akademie a jazykové školy Pardubice s návrhem azylového domu *Daemon, dům druhé naděje*. Jako třetí nejlepší projekt na celostátní úrovni porota ocenila projekt *Ekocentrum Podřipsko* studentů Gymnázia Roudnice nad Labem.

„Výběr nejlepšího projektu nebyl jednoduchý. Návrhy, které postoupily do celostátního kola, byly po všech stránkách detailně zpracované, realizovatelné a co je nejdůležitější, dlouhodobě udržitelné. Studenti prokázali vynikající znalost dané problematiky a své návrhy konzultovali nejen s odborníky, ale často také s předpokládanými uživateli navrhovaných projektů,“ vyzdvihl první náměstek ministra vysokou úroveň přihlášených projektů.

Úspěch prvního ročníku soutěže ukázaly již ústní prezentace projektů v sedmi regionálních kolech, které celostátnímu kolu předcházely. Sešly se

zde návrhy ze všech existujících oblastí podpory dotovanými evropskými fondy. Soutěžící své návrhy představili porotcům z řad zástupců regionálních operačních programů, zástupců MMR ČR a koordinátorů sítě Eurocenter. Hodnotitelé pak do celostátního kola poslali nejlepší projekt z každého regionu. Vedle projektů zaměřených na revitalizaci krajiny, cestovní ruch, či snížení nezaměstnanosti předvedli studenti také velmi originální návrhy hvězdárské observatoře, běžecké sněhové stopy, vlakového nádraží či projektu zubní prevence. Kromě tří nejlepších návrhů vybrali porotci do celostátního kola tyto projekty:

- Víceúčelové hřiště (ŠŠ technická a dopravní, Ostrava-Vítkovice);
- Modernizace autobusového nádraží (Gymnázium Stříbro);
- Zelená stezka – trasa pro běžce, cyklisty a in-line bruslaře (Gymnázium Jana Blahoslava a ŠŠ pedagogická, Přerov);
- Zaměstnání, součást každého života – podpora zaměstnanosti mentálně a zdravotně postižených (Gymnázium Vincence Makovského, Nové město na Moravě).

Soutěž „Navrhni projekt“ probíhala v termínu od 3. září do 1. listopadu 2012 a přihlásit se mohli studenti středních škol. Projekty se mohly týkat např. podnikání, dopravy, cestovního ruchu, životního prostředí či dalších skutečných oblastí podpory v jednom z regionů nebo v celé ČR. Studenti při svých návrzích využili nejen pomoc pedagogů, ale také semináře koordinátorů Eurocenter a pro účely soutěže speciálně sestavenou metodologickou příručku. Jako inspirace jim posloužily také snímky z úspěšné letní soutěže „Vyfoť projekt“ a online Mapa projektů. Na internetové adrese www.navrhniprojekt.cz budou k dispozici nejlepší projekty regionálních kol. Na svých webových stránkách je bude propagovat i 13 Eurocenter po celé republice. MMR hodnotí soutěž i vzhledem k velkému zájmu studentů jako úspěch a již plánuje pokračování této soutěže i v roce 2013.

Tisková zpráva MMR z 6. 12. 2012. Dostupné z WWW: <<http://www.mmr.cz/cs/Ministerstvo/Ministerstvo/Pro-media/Tiskove-zpravy/2012/V-prvnim-rocniku-studentske-souteze-Navrhni-projek>>